

šoli tako, da tudi potem, ko vsakdanji šoli odrastejo, k temu poduku hodijo z dobrim vspehom in veseljem poletni čas, česar me posebno zadnjih let lastna skušaja dejansko uči.

Tudi pri indirektnem poduku dveh višjih oddelkov ljudske (vsakdanje) šole morejo primerne vaje iz kmetijstva kot pismene naloge prav dobro služiti.

Med tem, ko učitelj en oddelek indirektno podučuje; piše drugi — direktno podučevani oddelek — ali po narekvi, ali pa po udarcih kak primeren kratek odstavek iz kmetijstva, posebno dobro v to služite knjižici: „Kratki nauki za sadjerejo“, in pa: „Glavna vodila umnega gospodarstva“

Ako se piše po udarcih; je ortografija uže sama na sebi pravilna, če se pa piše po narekvi, morajo se taki otroški izdelki pregledati in napake popraviti. Taki mali — iz kmetijstva prepisani — oddelki služijo od časa do časa učencem za uk na pamet. Eden ali drugi poreče: „Ta je pa uže bosa! En oddelek učitelj glasno podučuje med tem, ko drugi oddelek pa zopet kaj drugega na glas sam za-se obravnava; — to mora biti pravi Babilonski stolp!“

To pa ni res; temveč ravno na ta način vsi otroci vsakega oddelka na svoje delo strogo morajo paziti — se ve da — če je v šoli tudi kaka disciplina doma, in drug drugega prav nič ne motijo, ker vsak oddelek zase v klopéh skupaj sedi. To je, da narekovanje ali pa pisanje po udarcih (taktu) — zadevajoči učenec preglasno izvajati ne sme.

To praktično vodilo pridobil sem na Goriškem, kjer šolstvo sicer na tihem — pa vrlo napreduje.

Ako se mladini pri prirodopisnem pouku pokažejo živali, rastline in ruotine domačega kraja, navadi se potem brez posebne težave spoznavati kulturne rastline, živali kmetijstvu koristne in škodljive, — recimo žuželke, perve gre varovati, druge zatirati, ako se njihova zalega uniči, opazuje njih prememba in življenje. To je pravi teoretično-praktični prirodopisni nauk ljudske šole, od katerega bode odrasla mladina v javnem življenji gotovo mnogovrstnih korist imela. (Konec prih.)

Dopisi in novice.

Deželni zbor Kranjski. (Konec.) 14. in zadnja seja dné 13. julija. Po »Slov. Nar.«. Baron Apfaltrern poroča v imenu odseka za pregledovanje poročila deželnega odbora o njegovem delovanji kar se tiče oddelka šol. Poročevalec nasvetuje, naj se sklone, da je deželni zbor »z velikim veseljem na znanje vzel, da se je deželni odbor pri deželnem šol. svetu potegnil za to, da se uvede v vse večrazredne ljudske šole nemški jezik kot učni predmet, da naj deželni zbor izreče, da je deželni odbor ravnal popolnem v sporazumljenji z

njim, ko je to prošnjo vložil, kajti to želi cela dežela in da izraza upanje, da bode deželni šolski svet kmalu rešil prošnjo deželnega odbora v ugodnem smislu.

Prične se o tem predlogu generalna debata.

Prvi govornik proti njemu je posl. Kljun. Liberalna stranska v Avstriji je prišedša na krmilo, tukaj brigala se dobiti šolstvo v svoje roke, dobro vedoča, da onega, čegar je šola, je tudi bodočnost. Sklenila se je v državnem zboru šolska postava, katera je vse pravice do šol vzela staršem, cerkvi in deželam. A narodna stranka v kranjskem deželnem zboru je krepko branila pravice deželne, ter jih je mnogo otela pogube. Komaj pak je današnja večina prišla v zbor, je brž sprejela Vesteneckovo glasovito šolsko postavo in je tem načinom napravile vse pravice naše dežele. Po §. 1. državne šolske postave ima biti odgoja npravna in verska. Judje so res dosegli, da imajo konfesionalne šole, a katoličanje ne. Za cerkvene obrede nij nič prostega časa v šolah, a za praznovanje godov liberalnih direktorjev zmirom dovolj. Učitelji podkopavajo v šoli tudi verske resnice in vse, za kar se starši leta in leta mnogo trudijo, jim je na hip ukončano v šoli. Šolstvo more imeti samo dotlé nekoliko vspeha, dokler se otrok odgojuje v materinem jeziku, kajti toliko časa sam misli in sam dela. Toda ko se ima drugega jezika učiti, postane pasiven, kajti z novim jezikom vzame se mu del njegove duše. Pač obzaloovanja vredni so otroci, ki se imajo učiti jezika, kateri jim ne bode ničesar koristil. V prvi vrsti je nasprotnikom se ve da le do tega, da se zatira slovenska narodnost in to se vsekako najbolj uspešno dosega, ako se v šoli zatira slovenski jezik, ki je zgodovina in učitelj slovenskemu narodu. Trdilo se je uže tudi, da vse, kar je pri nas izobraženja v našem narodnem jeziku, se imamo jedino liberalizmu ustavovercev zahvaliti. Tudi v državnem zboru so nas ustavoverci vprašali, čemu smo se vendar zvezali z njih najhujšim sovražnikom, ker bi tudi oni bili radi nam Slovencem dovolili vse tirjatve jezikove. A mi smo jim odgovarjali: imeli ste priliko za to 18 let časa, nam vendar niste ves čas dovolili niti tróhice. In ko je prišla dr. Vošnjakova resolucija o ravnopravnosti slovenskega jezika v razgovor, nasprotovali so jej z ravno tisto zagrizenostjo, besnostjo in trdovratnostjo, kakor prej. Če se imamo ustavovercem pri razvoji naše národne stvari kaj zahvaliti, je to, da so nas neizmerno pritiskali in da je vsak pritisek prouzročeval tudi naš protipritisek. Vprašamo nadalje tudi: ako se Slovenci imajo učiti deželnega nemškega jezika, kako to, da se v Kočevji isto ne godi z deželnim jezikom slovenskim? Nemški jezik našim rojakom prav malo rabi, kajti, ako po kupčiji gredó iz dežele, potujejo največ na Laško ali v jugoslovanske pokrajine. Notranjem bi na primer bilo dosti koristnejše, da bi se namesto nemškega jezika učili italijanščine.

Dr. Schrey potrjuje sicer, da §. 19 določuje, da se néma nigdo siliti k učenju drugega deželnega jezika, a prav odvetniški dokazuje, da če deželni zbor, zastopnik dežele, izpozna potrebo in sklene, da se Slovenci uče nemščine, je to postavno popolnem v redu. To pravi dr. Schrey, da vendar ne gre, in kam bi prišlo, ako bi hoteli vsakega posameznika vprašati, je-li se želi učiti nemškega jezika ali ne. (Zakaj se dakle na ljubljanskej realki vprašujejo starši dijakov, ali dovolijo, da bi se njihovi sinovi učili slovenščine ali ne. Pri slovenščini je zatorej zopet »izjema«! Ur.) O germanizaciji dozdej nij govora, kajti nemški jezik je uveden še le v 45 večrazrednih šol, na 280 enorazrednicah pak je pouk izključljivo slovensk. Kranjcem je zlo potrebno znati nemško »Reichssprache«, ker le na Nemško hodijo po svoj zaslužek (Če nij baš narobe res! Ur.), in tudi zarad vojaščine, kajti nobeden vojak bi ne avanciral, ako bi

nemški ne znal. Govornik se nadalje sklicuje na sedanje ministerstvo, da namreč tudi ono ne bode po odgovoru štajerskega deželnega namestnika barona Kübeka na interpelacijo slovenskih poslancev v štajerskem deželnem zboru ustrezalo po-
želenju narodne stranke. Končno, vzame na pomoč besede glasovitega bivšega
pokrémarskega citraša Stancarja, katerega je govornik svoje dni vprašal, o čem
živi, a mu je ta zelo modro odgovoril: »Bog nobednega Kranjca ne zapusti, samo
če malo nemški zna!«

Poslanec Svetec: Dr. Schrey se je sklicaval namreč na §. 19 osnovnih
državnih postav in tako nekako hotel dokazati, da ima deželni zbor pravico o
namerah §. 19 odločevati. §. 19 pak strogo odločuje, da se ima vsak dr-
žavljan poučevati v svojem materinem jeziku, to je postava, dr-
žavljska postava, in nobeden deželni zbor néma pravice te državne postavne
določbe kaj preneharjati; najmanje vendar ta kranjski deželni zbor sè svojo ne-
postavno pridobljeno večino. Ali je to izraz resnične večine prebivalstva kranjske
dežele? Nikakor ne. Denašnja večina zbora zastopa le neznatno manjšino,
peščico na Kranjsko privandranih Nemcev, zatorej ona néma nikakoršne
pravice, v imenu dežele govoriti. Vprašam tudi, ali se Nemci sploh
ravnaajo po tem izgledu, kakor nam umetna večina tukajšnjega zbora nasvetuje?
Nikakor ne. Na Češkem trdovratno odbijajo Nemci vse pravične terjatve češke,
in to ž vso njim navadno besnostjo. V odborovem poročilu se tudi trdi, da
je splošna želja prebivalcev kranjske dežele, naj se uvede v večrazredna ljudske
šole nemški jezik kot učni predmet. Kdo je neki to željo izrazil gospodom
denašnje večine? Kakšen nemškutarček brez imena in pomena, ali pa kakšen
breznačajan učitelj, kateri se hoče s tem prikupiti svojim predstojnikom.

Naš kmet nij tega nigdar zahteval, kajti dobro vé, da se tem načinom
nemškega jezika nikoli dobro naučil ne bo. Trdilo se je tudi, da je kmetom
znanje nemškega jezika potrebno za to, da bi jim bilo možno nadalje izobraže-
vati se po nemških knjigah. To nikakor nij istina! Niti jeden slovensk kmet
se doslé nij in se poslé ne bode izobraževal po nemških spisih. Dovolj imamo
lepih slovenskih knjig in preprostemu človeku primernih svojih novin, in te se
tako mnogo beró, da na Štajerskem obče Nemci imenujejo umne slovenske kme-
tovalce: »Novicebauern«. Za višje šole, * prvej vrsti za srednje, je nemški
jezik učencem potreben, to je istina, ali to velja samo dotlé, dokler so srednje
šole uravnane tako, kakor dozda, dokler se njih urejenje ne sklada s §. 19
državnih osnovnih postav.

Reklo se je tudi, da nemški jezik koristi tistim, katerim je služiti pri
vojakih, ker ne pridejo na višje stopinje, ako nemški ne znajo. To je zopet
neutemeljena trditev, kajti dovolj imamo popolnem nemških polkov, katerih vo-
jaki vsi od prvega do zadnjega umejo samo svoj materinski nemški jezik in
vendar jih nič več ne avanzira kakor neko določeno število. Naši preprosti
ljudje tudi ne hodijo mnogo na Nemško dela iskat, nego gredó rajše v jugo-
slovanske kraje na Hrvaško, v Bosno ali Srbijo in Bolgarijo, kjer si lažje nego
v Nemcih služijo kruh. Se vé tam se vsekako trudijo, da se hitro nauče so-
rodnega slovanskega jezika, kar jim tudi ne dela posebne težave. (Dobro. Istina.)
Nasprotno pa silijo k nam sami Nemci, kateri bi se prav lahko naučili našega
jezika, a oni imajo tako malo ozira na to, kakor ogerski huzar, o katerem se
pripoveduje, da je bil mnogo let v nemškem mestu v garniziji in se je naposled
čutil, da se ljudje od njega niso naučili — magjarsčine. Ako se hoče z zna-
njem nemškega jezika vzbujati čut do občne države, je to popolnem napačno,
Nemščina nij kritérij avstrijske države.

Pomislite gospoda, da so že pred davnim nemščini dale slovó vsa Ogerska, Galicija, Dalmacija, in da se v Českeji ter Moravskeji zdaj po nekoliko puli nemška ljulika. Ako bi Avstrija bila res nemška država, bi se jej bilo najbrž že zaklicalo: »Bog te obvaruj, Avstrija!« Nemštvo pak je kriterij ali znamenje tiste znane države, s katero biti zjedinjeni nekateri avstrijski Nemci že težko čakajo. (Klici na desnej: Moskva, Moskva.) To je dovolj jasno povedal poslanec Schönerer v državnem zboru, in ko so bile nove volitve ter se je delalo z vso močjo zoper volitev Schönerer-jevo, je bil ta vendar le zopet izvoljen v državni zbor.

Jaz se zatorej po pravici bojim, da bi Nemčija ne segla po Nemcih v našej državi, in to je uzrok, da tudi ne more nobeden v resnici domoljuben avstrijski državlján zeleti, naj bi se narodje avstrijski ponemčevali, temveč ima biti vsakemu skrb, da se raznemčujajo, da bodo tem lagje odbijali napade požrešne Nemčije. Deželni odbor, dajoč prošnjo deželnemu šolskemu svetu, naj se nemščina uvede v večrazredne šole na Kranjskem, nij imel zato nobene pravice, kajti deželni zbor mu je nij dal. Peticija pa je naravnost protivna §. 19. državnih osnovnih postav, zato je treba, da se nepravilno ravnanje deželnega odbora naročito graja. Zaradi tega stavljam predlog: Slávni deželni zbor naj izreče, da je deželni odbor stem, da je c. k. deželni šolski svet prosil, naj uvede na večrazrednih ljudskih šolah nemški učni jezik, meje svojega delokroga prestopil in zoper postavo ravnal, zaradi česar mu izreče deželni zbor svojo nezadovoljnost. (Živahna pohvala mej narodnimi poslanci in poslušalci.)

Poslanec Kljun zopet vpraša, ali se bode uvedel slovenski jezik na večrazrednih nemških šolah v Kočevji.

Poročevalec Apfaltrern reče, vse, kar so narodni poslanci govorili, je toliko, kakor bi bili golčali v kineškem jeziku. Očitano sumničenje, da bi nekateri Nemci radi, če bi se nemški deli Avstrije priklopili Nemčiji, pravi, da je nevalificirano in graja deželnega glavarja, ker nij govornika (Svetca) klical k redu. Ako je g. Kljun rekel: »na nikdaršnje svidanje v tej sestavi«, pravi g. baron, da ne bode nemška stranka zaradi tega žalostna. Deželni glavar pl. Kaltenegger se opravičuje po njegovih mislih v tem, da je g. Svetec omenjal poželenja nekaterih Nemcev priti kmalu k Nemčiji, nij bil namen govornikov nikogar žaliti v deželnem zboru, nego da je on (dež. glavar) smatral ta izrek samo kot nekakšno oratorično floskulo, sicer bi uže bil govornika klical k redu.

Poslanec Svetec izjavlja, da je izrečno poudarjal, kako nekateri Nemci težijo k Nemčiji, toda v zboru da nij tega predbacival nikomur. Tudi izrazi željo, da se očitanje narodnej stranki, da neposredno dopisuje z Rimom, dokaže.

V specijalni debati govori poslanec Detelja: Jaz bodem imel tudi čast, napraviti nekatere opazke. Čudim se, da se jemljó želje narodove za razlog v tem slučaju, ko gré za uvajanje nemščine v naše ljudske šole. Želje narodove so gospodje one stranke dozdej popolnem v nemar puščali, in so to posebno sijajno dokazali pri obravnavah sedanjega deželnega zbora.

Jaz pak vseskozi podpiram predlog poslanca g. Svetca, a ne rečem ničesa več, ker sem osvedočen, da je pri vas vsaka beseda brezvspešna, in smelo rečem, da tu veljajo besede velikega italijanskega pesnika »Lasciate ogni speranza Voi, che qui entrate!« (Dobro! Dobro!)

Večina deželnega zbora je uže zopet kar tajno nasvetovala konec debate. Vpisana govornika pak sta od narodne strani še poslanca Navratil in dr. Zarnik.

Glavni govornik proti nasvetu je poslanec dr. Zarnik. On pravi: Slavni zbor! Jaz hočem kratko in popolnem objektivno označiti stališče narodne stranke. Mene in vso mojo stranko iz srca veseli, da je današnji g. poročevalec (baron Apfaltrern) odkrito povedal, da on in njegovi somišljeniki v deželnem zboru zastopajo nemško stranko in da je zaradi tega vsako sporazumljenje s to stranko in z nami popolnem nemogoče. Ud gospodske zbornice baron Hübner je o priliki adresne debate jako izvrstno označil naše stališče, imajoč svoj veliki državni govor, ki so ga natisnile malo da ne vse evropske novine. Ta mož je rekel, da je prehodil skoraj celi svet in da je videl ter izpoznal, kako se daje o vsakem vprašanju debatirati, kompromise delati itd., da pa je samo jedno vprašanje, o katerem nij nobenega kompromisa in to je ono o jeziku in narodnosti, o čemer imajo zase povsodi le samo člani vsacega naroda odločevati.

Današnja večina deželnega zbora ima zatorej edino pravico odločevati za Kočevje in za Weissenfels, a nikakor ne za naše slovenske šole. Prejšnjemu deželnemu zboru in odboru nij prišlo nikdar na um, da bi bil sklenil, naj se Hočevarji zaradi Slovencev učé slovenskega jezika, a današnja večina in nje deželni odbor silita vedno, da bi se uvedel nemški jezik v slovenskih šolah zaradi Nemcev. V Švici, kamor — kakor znano — zahaja vsako leto mnogo tujcev v deželi, kjer ljudje po mnogih krajih tako rekoč le o tujcih živé, je v ljudskih šolah povsodi le učni jezik domač in ne tuj. Sicer pa tu velja izrek: »Principiis obsta!« Ako bi se narodni poslanci denes ne upirali temu predlogu, bodo gospodje nasprotniki prišli drugo leto gotovo s predlogom, naj se nemški jezik uvede tudi v jednorazredne ljudske šole.

Na Koroškem je v čisto slovenskih krajih učni jezik izključno samo nemški, in deželni šolski svet koroški je sklenil obdariti učitelje, kateri najbolj uspešno germanizujejo. Na Štajerskem, kjer kompaktno stanuje 400.000 Slovencev, je nemški jezik učni jezik v vseh jednorazrednih šolah. (Ali je nemški jezik po slovenskem Štajerskem tudi v jednorazrednicah učni jezik, nam ni do dobrega znano, učni jezik baje ni povsod, a učni predmet to pa je, in vsako leto se učitelji posvetujejo, kedaj bi začeli z poučevanjem v nemščini na jednorazrednicah, kedaj na večrazrednih ljudskih šolah, po koliko ur tú, po koliko tam. Pri nas na Kranjskem, kjer je 96% Slovencev in le 4% Nemcev, so gospoda nekoliko skromnejši in hočejo uvesti nemški jezik le v večrazredne lj. šole. Ur.) Boj, katerega mi bijemo, je boj za Slovanstvo, ki se bje uže dolgih 1000 let, in ako bi seja današnja trajala tudi vso noč, bi narodne poslance ne oviralo najmanje, da bi se upirali germanizaciji.

Poročevalec baron Apfaltrern opomni, da se to vprašanje ne bode rešilo v kranjskem deželnem zboru, ker je vprašanje kulture, katera se sicer dá nekoliko zavirati, a ustaviti nigdar ne. Nadalje naglašá, da bodo narodni poslanci pač dovolili, če večina ukrene, kar se njej zdi primerno za blagor ljudstva, ker večina tudi ima besedo. Za slovenski jezik, ali kakor ga govornik vedno nazivlja za »kranjski« jezik, pravi, da je v šolah dovolj skrbljeno, in zatorej da je prav umestno, da se uči tudi nemščina. Poslanca Kljuna, ki je trdil, da bi za Notranjce bilo koristnejše učiti se laškega, nego-li nemškega jezika, očita ne-prijaznost do Avstrije. Potem se še nekoliko zaletava v dr. Zarnika, dr. Vošnjaka in poslanca Deteljo, rekoč jim: Ko bi nemški ne znali, bi ne bili tukaj. V obče, pravi govornik, je deželni odbor popolnem pravilno ravnal, ko se je potegnil za nemški jezik.

Poslanec Kljun ugovarja temu, da bi bil tisti, kdor zeli, da se Slovenci učé italijanskega jezika, kriv — veleizdaje. Italijanski jezik je baš tako ravnó-

praven v Avstriji, kakor drugi jeziki. Naposled zopet vpraša govornik, ali se bode slovenski jezik uvedel kot »učni predmet na večrazrednih ljudskih šolah v Kočevju«.

Baron Apfaltrern na to odgovor dolžan ostane. Pri glasovanju se predlog g. Svetca s 14 proti 19 glasovom zavrže, a sprejme se predlog odsekov.

Dr. Zarnik je rekel med drugim, da je deželni odbor s tem, da je uradovanje predrugačil in slovenski jezik iz deželnih uradov meje svojega delokroga prekoračil. Govorili so še o tej stvari poslanci: Dežmann, Kljun, dr. Vošnjak, vsak po svoje.

Deželni glavar potem govori svoj končni govor, zahvaljuje se poslancem in zastopniku vlade v imenu celega zbora. Slovenskih besedij je o tej priliki g. Kaltenecker izustil samo 5, reci pet. Naposled zakliče »hoch« in »slava«, kar poslanci trikrat navdušeno ponovijo.

Deželni predsednik g. Winkler se zboru zahvaljuje za vladi izrečeno hvalo in izraža poslancem priznanje za neumorno in vestno delovanje.

Deželni glavar potem sklene zborovanje.

Baron Apfaltrern se zahvali deželnemu glavarju za »nepriistransko vodstvo obravnav«.

Deželni zbor se sklene ob 6. uri zvečer, ko je zadnja ta seja trajala 10 ur.

Z Vipavskega se piše »Edinosti«: »30. m. m. naletim na javne izpite šolske mladine v Rihenbergu in na Berjah. Udeležim se preskušnje v obeh šolah, ker v prvi se je zjutraj in v drugi popoldne izpraševalo.

Pokazala sta oba gg. učitelja Amb. Poniž v Rihenbergu in And. Širok na Berjah, da sta večša v težavnej nalogi. Disciplina je pri obeh izgledna — stali so otroci kakor vojaki — odgovarjali dobro, glasno in razločno. Odlikujejo se še posebno g. Poniž-evi otroci v lepo- in pravopisju; g. Širok-ovi pa v računstvu. Reševali so otroci IV. oddelka prav teške naloge iz V. računice tako spretno, da se je vse čudilo. Tudi druge predmete so otroci dobro znali. Poslušalci so bili zadovoljni z vspehom, katerega sta delalna gg. učitelja dosegla. Povpraševali so le, zakaj se ni tudi verski nauk izpraševal.

K tako ugodnemu vspehu je pripomogel pa gotovo tudi veliko marljivi krajni šolski svet in slavno županstvo. Na čelu krajnemu šolskemu svetu je g. Ličen in županstvu g. Robič. Oba se jako zanimata za šolo in v lepej zlogi se kaže tudi lepo napredovanje.

Letos se je po g. Ličen-ovih prizadevah tudi šolska mladina s. Rešnjega telesa procesije oficijelno vdeležila. Pogrešalo pa je njegovo bistro oko nekaj. In glej! pri prvi občinski seji je predlagal, da se mladini omisli zastava sè sv. Alojzijem. Kako moško bodo otroci korakali prihodnje leto v procesiji sè svojim protektorjem i zastavo na čelu!

Iz seje c. k. dež. šol. sveta za Kranjsko dné 26. avgusta 1880.

Ljudski učitelj se stalno umešča.

Sklepalo se je o disciplinarni preiskavi, katero je izvršil c. k. okraj. šol. svet zoper dva učitelja.

Razrešil se je ugovor srenjskega predstojništva zoper razpis učiteljskih služeb na deški šoli, kakor je ukazal dež. šol. svet.

Učitelj in profesor dobivata petletne doklade.

Kar se tiče otvorjenja slovenskega prostega tečaja (slovenischer Freicurs) na c. k. višji realki, sklepa se poročati o tem slavnemu ministerstvu.

Odobruje se, da se upeljejo šolske bukve, kakor to predlaga srednja šola. Razrešujejo se prošnje za ponavljanje skušenj.

Na podlagi konferenčnega protokola, katerega predlaga ravnateljstvo srednje šole, pošiljajo se ravnateljstvu ukazi.

Učitelj na gimnaziji se paterjuje in dobiva naslov »profesor«.

Več rekurzov, prošenj za spregledanje in olajšanje kazni pri šolskih zamudah, dalje prošenj za nagrado in denarno pomoč, se razrešuje.

Gimnazija v Kranji je zopet od smrti vstala in začenja svoje šolsko leto 16. t. m., kakor gimnazija v Ljubljani.

Za veronauk naj se tam, kjer se več razredov skupaj v njem podučuje, odloči več ur na teden, nego samo dve, kakor je bilo dosihmal, tako je ukazalo ministerstvo za uk in bogočastje šolskim oblastnjam.

Metelkova darila 6 ljudskim učiteljem, ki se odlikujejo v slovenščini in sadjereji se razpisujejo do 10. oktobra. Prošnje po postavnem potu pri c. k. dež. šolskem svetu.

Berila slovenska, ki izhajajo v c. k. šolski zalogi za l. 1881, so:

Začetnica in prvo berilo za ljudske šole, 7³/₈ pol. 8° v plat. hrbtu 30 kr.

Drugo berilo in slovnica za slovenske ljudske šole, 14 pol. 8° v plat. hrbtu 35 kr.

Tretje berilo za ljudske šole. (Se se tiska.)

Berilo za tretji razred slovenskih šol s pesemsko prilogo. 17 pol. v pl. hrbtu 40 kr., t. j. tisto drugo berilo, ki je bilo dosihmal v rabi in je veljalo 41 kr., sedaj je tedaj 1 kr. ceneje in ima drug naslov. —

Slovenska slovnica z naukom, kako se pišejo pisma in pravilni sestavki. 13¹/₂ pol. v plat. hrbtu 34 kr.

Slovensko-nemške knjige:

Slovensko-nemški abecednik, 24 kr. Perva nemška slovnica za slovenske ljudske šole, 26 kr. Druga n. slovnica, 36 kr. Tretja n. slovnica, 33 kr.

Računice so I. po 10, II. po 15, III. tudi po 15, IV. po 18, in V. za slovenske ljudske šole. (Fünftes Rechenbuch für ein-, zwei- und dreiklassige Volksschulen) po 15 kr.

Mestne šole: I. in II. 5razredna deška šola, 4razredna m. dekliška šola in nunske šole začenjajo šolsko leto 17. t. m. Vpisujejo se otroci 14. in 15. t. m. Zasebne šole: Protestantovska šola se začenja 16. t. m. Waldherr-ova šola za dečke, J. Huth-ove in V. Rehn-ove za deklice pa 15. t. m.

Učiteljske preskušnje se začenjajo to jesen 18. oktobra. Čas za razglasenje je do 11. oktobra pri ravnateljstvu c. k. spraševalne komisije.

Šolska Matica mesta Ljubljanskega. Pret. šol. leta 1880 je bilo 1749 dečkov a 1350 deklic, skupaj 3099 za šolo vgodnih. — Zunaj mesta je stanovalo dečkov 61 (21 na I., 40 na II. m. šoli) in deklic 130, skupaj 191; k mestu je pripadalo dečkov 1688, a deklic 1220, skupaj 2908. — Otrok, ki slišijo pod Ljubljano je hodilo v javne šole 1884 (1062 dečkov in 882 deklic), 358 v zasebne šole, 227 v vnanje šole, tedaj jih je hodilo v ljudske šole 2469 otrok, 10 so jih doma poučevali, 19 jih je bilo v zavodih za predšolsko dobo, 380 jih je hodilo v višje šole, 32 otrok pa kar nikamor ni hodilo v šolo.

Stanko Vrazova slovesnost 8. t. m. v Cerovci pri Ormužu se je slavno veršila. Navzočih je bilo več tisoč ljudi in okoli 500 zastopnikov sosednjih slovanskih dežel. Z občno pohvalo sta bila sprejeta govornika Kukuljevič in Rajč. — Slavoklic svitlemu cesarju je zbudil občno vnemo; povsod je vladala občna radost in najlepši red.

Sklep računa

društva v podporo ljudskih šol in učiteljev,

od dne 25. septembra 1879

Vrsto štev.	Koliko	D o h o d k i	Po-samezno		Skupaj	
			gld.	kr.	gld.	kr.
1		Ostanek pretečenega leta 1879	..	..	110	24
		Doneski:				
2	8	a) lj. š. po 1.— gld.	8	—		
3	1	" " " 1. 5 "	1	50		
4	1	" " " 1.65 "	1	65		
5	7	" " " 2.— "	14	—		
6	1	" " " 2.94 "	2	94		
7	6	" " " 3.— "	18	—		
8	2	" " " 4.— "	8	—		
9	6	" " " 5.— "	30	—		
10	1	" " " 8.— "	8	—		
11	1	" " " 10.— "	10	—		
	34	ljudskih šol je toraj vplačalo	..	..	102	9
12	16	b) učiteljev po 1.— gld.	16	—		
13	3	" " " 1.50 "	4	50		
14	1	" " " 1.60 "	1	60		
15	2	" " " 1.80 "	3	60		
16	8	" " " 2.— "	16	—		
17	1	" " " 2.50 "	2	50		
18	3	" " " 3.— "	9	—		
19	1	" " " 4.— "	4	—		
20	1	" " " 4.30 "	4	30		
21	1	" " " 4.70 "	4	70		
22	2	" " " 5.— "	10	—		
	39	učiteljev je vplačalo skupaj	..	..	76	20
		Dobrotniki so darovali	16	—		
		Slavna hranilnica ljubljanska	150	—		
		" banka „Slavija“	100	—	266	—
		Obresti od naloženih 170 gld. ustanovnine	..	..	8	50
a		Vsota dohodkov	..	..	563	3
b		Ako se odbijejo troški one strani	..	..	369	32
c		Ostane gotovine za prihodnje leto	..	..	193	71
		Verhu tega je naložene ustanovnine:				
d		od 7 ustanovnikov po 20 gld.	140	—		
e		" 3 " " 10 "	30	—		
		od 10 ustanovnikov skupaj	..	..	170	—
f		Pri sklepu računa ima toraj „Narodna šola“ premoženja v gotovini	..	..	363	71

„Narodne šole“,

s sedežem v Ljubljani, za opravilno dobo

do dne 23. septembra 1880.

Vredno štev.	Koliko	T r o š k i	gld.	kr.
1	11836	zvezkov za pisanje in računstvo	97	82
2	97	škafje jeklenih peres	24	25
3	132	tucatov peresnikov	4	85
4	64	„ raznih tablic	50	49
5	56	snopkov čertalnikov	10	76
6	204	tucatov raznih svinčnikov	14	94
7	2220	risank pikčastih in drugih	55	30
8		Učila in priprava za risanje	6	42
9		Bralno-računski stroji	20	—
10	122	kujig šolskih, pripomočnih in drugih	17	42
11		Zemljepisna in prirodopisna učila	20	52
12		Fizikalična učila	24	77
13		Izvanredni troški	6	34
14		Troški za razpošiljanje	9	81
15		Razni troški (dopisnina in uradne potrebe) . . .	5	63
Vsota troškov .			369	32
Od teh troškov je dobilo:				
a	34	ljudskih šol za gl. 102.09 vložnine povernila v blagu	169	48
b	39	učiteljev za gl. 76.20 vložnine povernila v blagu .	143	58
c	3	ljudske šole brez vložnine so dobile blaga v dar za	14	67
d	2	učitelja brez vložnine sta dobila blaga v dar za .	4	60
e	78	deležnikov skupaj	332	33
f		Ako se troški za razpošiljanje in uradne potrebe (zgoraj pod verst. štev. 14 in 15) prištejejo .	15	44
g		stane tedaj „Narodno šolo“ vse razposlano blago .	347	77
h		Z ostalim šolskim blagom vrednim	21	55
i		znašajo vsi troški „Narodne šole“	369	32

V Ljubljani, dne 15. septembra 1880.

F. Stegnar,
načelnik.

M. Močnik,
tajnik in blagajnik.

Svoji k svojim. 23. t. m. ima za vdovskim učiteljskim društvom svoj občni zbor tudi slovensko učiteljsko društvo in »Narodna šola«. Ako me vprašate, kaj je to »slovensko učiteljsko društvo« in kaj namerava — Vam odgovarjam, da je družba narodnih učiteljev, ki više cenijo narodovo korist, kakor svojo lastno, in da se ta družba poganja za to, kar vsakemu narodu po božji in človeški pravici gre: izobraževanje naroda v domačem jeziku; drugi narodi v Avstriji uživajo že zdavno te natorne pravice, a Slovenci se še le borujemo za nje. — Ali pa ne bode ves up po vodi splaval, ali ni vsak boj nevspešen? Kdo more to z gotovostjo terditi? Vse okolščine pa tako kažejo, da sedaj je pravi čas. **Sedaj ali pa nikoli več.** Vstopimo se tje, kjer vidimo stati zastopnike našega národa, katere si je ljudstvo zbralo in katere sedaj, kolikor toliko tudi vlada posluša. Tedaj združimo se slovenski učitelji in pokažimo svetu, da nismo terst, ki ga veter sem in tje maja, marveč zavedni in značajni ljudski učitelji.

Cecilijino društvo v Ljubljani je imelo svoj občni zbor 13. t. m. Ob 8. zjutraj je bila slovesna sv. maša. Ob 10. društveno zborovanje v knezoškofijski dvorani. Voljeni so bili: dr. Anton Jarec, predsednik; Janez Gnjezda, tajnik in podpredsednik; Anton Förster, glasbeni vodja; Žiga Bohinec, blagajnik. Odborniki so še: P. Angelik Hribar, P. Hugolin Sattner, Leopold Belar, Janez Rozman in Miroslav Tomec, orgljar iz Šentvida.

Društvo sv. Vincencija v Ljubljani je kupilo blizo sedanje dekliške sirotišnice na Spodnjih Poljanah hišo št. 36, ki ima precej velik vert. Za sedaj bode tukaj zavetišče (Asil) za ubožne dečke, ki hodijo v tukajšnje javne šole. Pozneje mislijo to hišo uravnati za deško sirotišnico, ki bi bila zelo zelo potrebna v našem mestu.

V Beli Vodi (Weisskirchen) na Moravskem se je ustanovila slovanska viša gimnazija. Na nemški gimnaziji v Trebiču pa se ustanovljajo slovanske paralelke. Tako bodo Čehi kmalo dosegli ravnopravnost v šolah, a mi — —!

Svitli cesar potuje sedaj po Poljskem; povsod Ga navdušeno sprijemajo, od mesta do mesta spremljajo Ga potomci stare poljske zlahte, isto tako tudi prosti narod. Tudi ruski cesar potuje, tudi njega spremljajo povsod po železnica — žandarji in redarji —.

Missa pro defunctis. Gospod P. Angelik Hribar, naš marljivi in za lepo cerkveno glasbo velezaslužni skladatelj nam podaja pod gornjim naslovom zopet lepo, in v lahkem slogu za 4 mešane glasove ubrano černo mašo. Umeje se, da je tudi priležna za jeden glas, spremljan na orgljah, tako, da orgljavec celo mašo sam lahko zverši, ker razun »sequentia«, ki sega do *f*, posamesni deli niso visoki. Posebna prednost te maše je tudi ta, da je kratka in da se nekaj teksta samo recitira, kar je po cerkvenem obredu dopuščeno. Radi jo tedaj priporočamo. Cena ji je 30 kr. ter se dobiva pri J. Blazniku v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Kočevskem. Na Irazrednici v Subi (Suchen), učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje; na 2razrednici v Koprivniku (Nesselthal), II. učit. služba, l. p. 400 gl. in začasno tudi stanica v šolskem poslopji. Ti službi se vnovič razpisujete do 20. septembra t. l.

V šolskem okraji Logaškem. Na 2razredni šoli v Planini, kjer se je učiteljica službi odpovedala, se razpisuje II. učit. služba stalno ali tudi začasno; l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 30. t. m. pri c. k. šol. svetu.